

ستون دیپلمات

از التهاب تا دوستی تهران– باکو

تدوین: حسن علی بخشی
رئیس اداره تاریخ شفاهی وزارت خارجه

● در مهرماه سال ۱۳۹۱ زمانی که التهاب در روابط دو کشور به اوج خود رسیده بود، عازم باکو شدم. در آن مقطع سفیران ایران و جمهوری آذربایجان در دو کشور حداقل شش‌بار به وزارت امور خارجه احضار شده بودند. دستگیری ۶۰ نفر از شهروندان دو طرف به اتهام جاسوسی و طراحی عملیات تروریستی روابط را تیره کرده بود. نقطه اوج التهاب در تابستان ۱۳۹۱، یعنی دو ماه قبل از آغاز مأموریت من و بعد از برگزاری جشنواره موسیقی یورویژن در باکو بود که حتی بازگشت سفیر وقت ایران به تهران را در پی داشت. تقریبا هیچ چیزی سر جای خود نبود و دو کشور با فقدان اعتماد مواجه بودند. ملاقات‌های اولیه با مقامات جمهوری آذربایجان با گله‌گذاری‌های متقابل همراه بود. اما نکته مثبتی هم وجود داشت و آن این بود که هر دو طرف از وضعیت موجود ناراضی بودند و تمایل به بهبود روابط داشتند. به‌طور طبیعی اولین اولویت من در آن شرایط به تلاش برای ایجاد اعتماد متقابل معطوف شد.

بعد از مدتی هر دو طرف سعی کردیم انتظارات طرف مقابل را حتی المقدور برآورده کنیم. سفرهای متقابلی از سوی دو کشور انجام شد. متعاقب آن روابط باکو و تهران تا سال ۱۳۹۲ و آغاز کار دولت یازدهم به‌صورت عادی درآمد و از این پس به دنبال دیدار تاریخی دکتر حسن روحانی با الهام علی‌اف، مرحله بهسازی روابط آغاز شد و شاهد توسعه سریع مناسبات فی‌مابین شدیم.

در سایه خوب، اهداف دیگری مانند رشد مناسبات تجاری، آغاز احداث خط‌آهن رشت – آستارا، توسعه گردشگری در سه بخش سیاحتی، زیارتی و درمان، تداوم سوآپ گاز، نزدیک‌شدن دیدگاه‌ها در مورد همکاری در حوزه‌های مشترک نفتی خزر، تبادل برق، مرزهای امن، همکاری‌های فرهنگی و رسانه‌ای، تقویت ارتباطات دینی و همکاری‌های امنیتی و دفاعی محقق شد.

یکی از مهم‌ترین دستاوردهای مأموریت، تصمیم دو طرف برای تکمیل پروژه کریدور شمال – جنوب است. تکمیل پروژه کریدور شمال – جنوب و خط‌آهن رشت– آستارا آرزوی همه دولت‌ها و همه سفرای قبل از من بود…

یکی دیگر از مهم‌ترین اتفاقات دوران مأموریت، دیدار سه‌جانبه رؤسای‌جمهور ایران، روسیه و جمهوری آذربایجان در باکو بود. این اجلاس تاریخی آغازگر تحولی مثبت در روابط سه کشور بود و تأثیرات مهمی نیز در حوزه دوجانبه داشت. درواقع گام مهمی در زمینه همکاری‌های منطقه‌ای برداشته شد. برگزاری این اجلاس که برای نخستین‌بار صورت گرفت، جلوه‌ای از موفقیت‌های دیپلماتیک جمهوری اسلامی ایران و یک ابتکار منطقه‌ای مهم بود.

… یکی از عواملی که باعث ایجاد اختلاف در روابط ایران با جمهوری آذربایجان شده بود، نقش آفرینی رسانه‌های صهیونیستی بود. این رسانه‌ها با شناختی که از حساسیت‌های ایران و جمهوری آذربایجان دارند، برای تضعیف مناسبات دو کشور، اخبار و گزارش‌های هادیت‌شده‌ای را منتشر می‌کنند. معمولا در جمهوری آذربایجان این اخبار از سوی گروه‌های قوم‌گرا بزرگ‌نمایی می‌شود و درواقع رژیم اشغالگر قدس و گروه‌های قوم‌گرا در جمهوری آذربایجان، دو لبه یک قیچی هستند که برای قطع پیوندهای دوستانه ایران و جمهوری آذربایجان عمل می‌کنند. خوشبختانه تهران و باکو و رهبران دو کشور با دقت و حساسیت فعالیت‌های مخرب را تحت نظر دارند، ولی باید کماکان در این‌گونه موارد درک متقابل وجود داشته باشد و از روابط مراقبت کنیم. البته هنوز طیف‌هایی در دو کشور وجود دارند که خواهان تقویت روابط دو کشور نیستند، این طیف‌ها اگرچه به لحاظ کمیت زیاد نیستند، اما دارای نفوذ رسانه‌ای هستند. به نظر من این طیف‌ها را نمی‌توان حذف کرد، تنها باید ترفندهای آنان را شناخت و تحت‌تأثیر فعالیت‌های آنان قرار نگرفت. قطعا به هر میزان که مناسبات دو کشور بهتر شود، عوامل مخالف هم به حاشیه خواهند رفت.موضوع ایجاد تسهیلات برای روادید اتباع ایرانی نیز در طول مأموریت من پیگیری شد و الحمدلله این اواخر به نتیجه رسید و امروز ایرانیان می‌توانند در مدت سه روز ویزای اینترنتی دریافت کنند… همیشه از ایجاد تسهیلات در تردد اتباع ایرانی و جمهوری آذربایجان حمایت و سعی کرده‌ام تسهیلات لازم را فراهم کنیم. در این چارچوب بود که به صورت یک‌طرفه به‌ضرورت اخذ روادید برای اتباع آذری را لغو کردیم.من افق روابط دو کشور جمهوری اسلامی ایران و جمهوری آذربایجان را مثبت ارزیابی می‌کنم. معتقد روم مثبت مناسبات بین دو کشور سیر صعودی خود را در آینده نیز حفظ خواهد کرد و تغییر مدیران نمی‌تواند از روند رو به توسعه‌روابط جلوگیری کند.امروز دیگر نهم‌ت‌ها ادبیات گذشته بر زبان مقامات جمهوری آذربایجان جاری است، بلکه گسترش روابط دو کشور در زمینه‌های متعدد موردنظر مقامات ایران و آذربایجان است. جمهوری آذربایجان به‌جای فرارگرفتن در محصور صدایرانی، منافع خود را در فرارگرفتن در محور ایران و روسیه جست‌وجو می‌کند و تلاش‌های فراوان سفارت و همراهی وزارت امور خارجه از جمله عواملی بود که این جابه‌جایی راهبردی را محقق کرد.

منبع: چهار سال آن سوی ارس، خاطرات محسن پاک‌آیین- سفیر سابق جمهوری اسلامی ایران در باکو

حسین جلالی، مقتدی صدر، رهبر جریان صدر عراق، در بیانیه اعلام کرد: «آنچه برای من مهم است امنیت و سلامتی عراق و رفاه مردم کشور است بنابراین من از مسئله درگیری میان ایران و اتحاد دوجانبه (ترامپ و نتانیاهو) نگران هستم. اتحادی که به بهانه تروریسم با بدترین روش‌ها ملت‌ها را گرسنه نگه می‌دارد». مقتدی صدر چهره ساده‌ای برای تحلیل نیست. مواضع او در سال‌هایی که در سیاست عراق ظهور و بروز داشته، ترانس قابل توجهی داشته است. با این وجود برخی می‌گویند او در مسیر بلوغ سیاسی است. در بیانیه پیش‌گفته آمده است: «من نمی‌خواهم میان حمایت از همسایه عراق یعنی ایران- و حمایت از آن اتحاد

دوگانه یکی را انتخاب کنم زیرا حمایت از اتحاد ترامپ و نتانیاهو در دین و عقیده ما حرام است».

مقتدی صدر که در تلاش است از خود چهره‌ای ملی به‌نمایش بگذارد، در بخش دیگری از این بیانیه آورده است: «نگرانی من روز به روز بیشتر می‌شود زیرا شاهد این هستم که دخالت در امور عراق هر روز ریشه‌دارتر و عمیق‌تر می‌شود». به گزارش ایسنا به نقل از خبرگزاری الاخباریه، رهبر جریان صدر اعلام کرد: «من خواهان این هستم که عراق کشوری مستقل و بزرگ و به دور از دخالت‌های دیگر کشورها باشد و هم‌زمان می‌خواهم که روابط خوبمان با همسایه خود یعنی ایران را حفظ کنیم به گونه‌ای که خاک ما به پایگاهی برای تجاوز به

هم نقش مهمی داشتند. صدی‌ها بعد از صدام تلاش کردند علیه نیروهای آمریکایی هم مبارزه کنند.

آر در این مورد منظورتان از صدی‌ها خود مقتدی صدر است؟

بله مقتدی صدر. بعد از صدام، به‌طور مشخص صدی‌ها در مقتدی صدر جمع شدند؛ همچنان که جیش مهدی را درست کردند، همچنان که مؤسسات اجتماعی داشتند و شهرک صدر را به‌عنوان مرکز خود قرار دادند.

چرا مقتدی صدر پرچم‌دار شد، چهره دیگری در خاندان صدر نبود؟
محمد سعید و صدر بزرگ از صحنه تحولات عراق خارج شده بودند لذا بعد از صدام آدم معروفی که هم علاقه به ظهور و بروز داشته باشد و هم ظرفیت این را داشته باشد که همه حرف او را گوش دهند و هم یک آدم انقلابی با شعارهای تندی که بتواند جذاب باشد، فقط مقتدی بود.

روایتی از مقتدی صدر است که او با سن کم و با روحیات پوپولیستی پا به میدان سیاست گذاشت اما آرام آرام دارد به سمت رهبر اصلاح‌گر حرکت می‌کند. شما این روایت را صادق می‌دانید؟

فکر می‌کنم لاقل رفتارهای یکی، دو سال آخر مقتدی نشان می‌دهد این دگرگونی تا حدودی اتفاق افتاده است. اولاً در مواضع خود خیلی بی‌گدار به آب نمی‌زند و بی‌مهایا اظهارنظر نمی‌کند. به‌عنوان شاخص رفتاری، ملاحظه افسرد مختلف در را جایگاه‌ها دارد و در انتخابات شعارهایی که انتخاب می‌کند، شعارهای معقولانه‌ای است. سفرهای مختلفی به کشورهای منطقه داشته و تلاش کرده است که به‌قول خودش عراق را محور تحولات قرار دهد. اگر این سیر را در نظر بگیریم، به‌نظر می‌رسد مجموعه اظهارات، رفتارها و تحرکات سیاسی مقتدی دارد به طرف بلوغی می‌رود که قبلا از او سراغ نداشتیم.

در مناقشه ایران–عربستان او کجا می‌ایستد؟ آیا به دنبال میانجیگری است؟

ایران تبدیل نشود و البته سیاست‌های تهران نیز به کشور و ملت ما آسیب نرسانند. جنگ صدام با آنها (ایران) و با کویت و دیگر اتفاقاتی که در عراق افتاد، باعث شد که کشور و ملتش از این مسائل فاصله بگیرند زیرا دیگر تحمل جنگ را ندارند».

مقتدی صدر در انتخابات اخیر پارلمان نتیجه قابل‌توجهی به دست آورد و لای‌های قدرتمندی در عراق دارد. او نیم‌گاهی هم به سیاست در منطقه

دارد و در بخش دیگری از بیانیه خود از دولت عراق درخواست کرده تا هیئتی به عربستان بفرستد تا مشکلات میان تهران و ریاض را حل کند. او همچنین خواستار امضای توافق‌نامه دوجانبه میان ایران و عراق

از مجموعه اظهارات مقتدی صدر درباره ایران و عربستان و سفرهایی که داشته است (اعلام‌شده نشده) با توجه به عنصر میدان‌داری و اصطلاحا «تسوی بورس‌بودن» که عرض کردم، در مجموع علاقه‌مند است این کار [میانجیگری] را انجام دهد. اما اینکه او طرف‌بقدیر به این پتانسیل علاقه دارند و از طرف دیگر محل اختلافات این دو ققدر است که کسی چون مقتدی بتواند به این میدان ورود کند و تحولات را مدیریت کند، به‌نظر من غیر از علاقه مقتدی صدر، حجم، عمق و تعدد مشکلات ایران و عربستان به‌گونه‌ای است که او در این زمینه موفق نمی‌شود.

خودش به سمتی تمایل دارد؟ وجود او بیشتر به نفع ایران است یا عربستان؟

در مجموع اگر بخواهیم جایگاه خانواده صدر، جایگاه مقتدی و تحولاتی که انجام شده است و نگرش‌ها و باورهای او را نگاه کنیم، کفه به طرف ایران است. اما رفتارهای اخیر او نشان می‌دهد که نمی‌خواهد خیلی اعتقادهای خود را بروز دهد و مثل قبل صریح و عریان اظهارنظر کند و خود را مسلمان دواتشه نشان دهد.

او بیشتر از خود یک چهره ملی نشان می‌دهد تا رهبر مذهبی، درست است؟
بله.

وضعیت او در انتخابات اخیر پارلمانی عراق چطور بود؟

در انتخابات اخیر با ائتلافی با نام «سائرون» در انتخابات شرکت کرد و رأی قابل توجهی هم آورد و تقریبا در احزاب و فراکسیون‌های سیاسی بیشتری رأی را آورد. عرض کردم، مجموعه فعالیت‌ها، بده‌بستان و رایزنی‌هایی که انجام داده است، سبب شد که او در انتخابات اخیر پارلمانی بیشترین رأی را بیاورد. این نشان می‌دهد که مقتدی صدر در تحولات عراق همچنان یک عنصر قابل اتکا و سیال است.

دوشنبه ۹۰ اردیبهشت ۱۳۹۸

ادامه از صفحه ۶

بایدن؛ بازگشت به بگرام دوستی با اسرائیل و عراق

المانیتور با ذکر چند مثال عینی از تنش بین شخص تنانیاهو و بایدن ذیل رابطه تلخ اواما و تنانیاهو بر سر شهرک‌سازی‌ها در کرانه باختری، به نقل از همان مقام سابق دولت آمریکا می‌نویسد: «بایدن اعتقاد داشته است– البته این درباره همه رهبران خارجی صدق می‌کند– داشتن روابط شخصی با رهبران دولت‌های دیگر به پیشبرد سیاست‌های آمریکا بسیار کمک می‌کند؛ چراکه با صداقت بیشتری می‌توان درباره مشکلات با آنها گفت‌وگو کرد».

نویسنده در ادامه خاطرنشان می‌کند: «با وجود همه تنش‌ها، بایدن از تنانیاهو با عنوان «دوست عزیز» یاد می‌کند و در سال ۲۰۱۲ به او گفته بود که آن دو بیش از ۳۰ سال است که با هم دوست هستند و «بی‌بی، من یک کلمه از حرف‌های تو را قبول ندارم؛ ولی واقعا دوست دارم».

المانیتور همچنین تجربه بسیار زیاد معاون رئیس‌جمهوری سابق آمریکا درباره عراق را یادآور می‌شود و دراین‌باره می‌نویسد: «اکنون که ایران مسئله کانونی سیاست خارجی آمریکا است، تجربه بسیار زیاد بایدن درباره عراق می‌تواند یک امتیاز بزرگ برای او محسوب شود. بایدن به‌عنوان معاون رئیس‌جمهوری و همچنین رئیس کمیته روابط خارجی سن، پرونده عراق را تقبل کرد.

اکنون که ترامپ استراتژی «فشار حداکثری» را علیه ایران به کار گرفته است، عراق نیز در کانون توجه قرار گرفته است. بایدن فرصت منحصربه‌فردی دارد تا این موقعیت را تحت نفوذ خود قرار دهد».

المانیتور در انتها به نقل از «فیشمن»، کارشناس اندیش‌سکده «مؤسسه واشنگتن»، می‌نویسد: «بایدن از اهمیت استراتژیک عراق آگاه است تا اجازه ندهد نه در مدار ایران قرار گیرد و نه بار دیگر به دست داعش بیفتد.» (ایرنا)

ادامه از صفحه ۴

معضل بیماران سرگردان

درباره دلایل مرتبط با امتناع خود بیماران از درمان، توجیه کامل افراد، آموزش مناسب برای مراجعه‌نکردن مکرر، ایجاد موانع بیمه‌ای برای مراجعات مکرر یا خودارجاعی، فرهنگ‌سازی برای حل مشکلات در سطحی‌ترین مراکز از جاع تا حد امکان و اعتماد به آنها باید مطمخ نظر باشد. امتناع پزشک از درمان نیز نیازمند بررسی بیشتر است. مشخصا در موارد اورژانسی از منظر قانون و اخلاق، پزشکان اجازه امتناع از درمان در حوزه کاری خود ندارند و حتی در مواردی که اذن بیمار یا ولی قانونی او وجود ندارد، ملزم به انجام درمان هستند. هرچند قانون‌سوی برای موارد غیراورژانسی امتناع از درمان سکوت کرده است، ولی این بحث نیازمند بررسی‌های بیشتر از جنبه‌های مختلف است که در مقاله‌ای جداگانه به آن خواهیم پرداخت و در نهایت ارجاعات نادرست و غیرعلمی است که الزاماتی نظیر بازآموزی‌های مکرر و به‌روزرکردن دانشی سطوح اولیه ارجاع و ثبت بازخورد ارجاع می‌تواند از تعداد ارجاعات نادرست بکاهد. ارجاع به‌موقع و درست نیازمند تدوین و آموزش مناسب کادر درمان در سطوح اولیه به‌ویژه پزشکان خط اول است. متأسفانه ما آموزش مدلی در این زمینه برای پزشکان نداریم و سازوکارهای ارزشیابی ارجاع بیشتر به کمیّت توجه دارند تا کیفیّت ارجاع‌های واقعی… ما باید توانیم معضل بیماران سرگردان را به‌عنوان آفتی برای نظام سلامت حل کنیم. باید ارجاعات نادرست و خواسته‌ها و برداشت‌های نادرست خانواده‌ها را تاجایی‌که ممکن است، اصلاح کنیم. باید از مراجعات مکرر بیماران تا حد امکان بکاهیم تا با سیستمی چابک‌تر به ارائه خدمت بپردازیم. فراسوی این بحث‌ها ذهنم هنوز درگیر آن چهار نفر است. استیصال نهفته در چهره‌شان در خاطرم مانده. شیرخوار عاجزانه گریه می‌کند. طفلکی نمی‌داند اشک بر زخم گونه‌اش نمک می‌پاشد.

همان‌گونه که نفت و کالای کشورهای

دیگر از این تنگه عبور می‌کنند، نفت و کالای ما نیز در حال عبور از تنگه هرمز است». او تهدید به بستن تنگه هرمز را هم در ادامه تکرار کرده. البته سرلشکر باقری اولین فرمانده نظامی نیست که این تهدید را کرده است.

هشدار فرماندهان نظامی

بعد از رئیس‌جمهوری، مقامات امنیتی دیگر ایران هم وارد کارزار تهدید به بستن تنگه هرمز شدند. علی شمخانی اوایل اسفند سال گذشته گفت که قطع صادرات نفت الزاما مساوی با مسدودشدن تنگه هرمز نیست و روش‌های متعددی برای محقق‌کردن آن وجود دارد. فرمانده نیروی دریایی سپاه دو روز بعد از شمخانی دراین‌باره صحبت کرد. سردار علیرضا تنگسیری در مصاحبه با شبکه العالم گفت: «اما

اگر روزی نفت ما خارج نشود… آن‌موقع هر عقل سلیم و سالمی اجازه نمی‌دهد که ما توانیم نفتمان را صادر کنیم. اما یک بیگانه فرامظف‌های باید و بتواند نفت را از اینجا ببرد و صادر کند». سردار حسین سلامی، فرمانده سپاه پاسداران نیز اردیبهشت دو سال قبل گفته بود: «بر اساس کنواسیون ۱۹۸۲ دریاها، مجبوریم اگر از تنگه هرمز عبور ضررداری اتفاق بیفتد، قطعاً با آن مقابله کنیم. به آمریکا، شرکا و متحدان منطقه‌ای‌اش هشدار می‌دهیم اگر بخواهند از ادبیات مشترک بود. حالا بعد از گذشت نزدیک به نیم‌قرن، رئیس‌جمهور ایران از توان بستن تنگه هرمز می‌گوید و کشورهای غربی و منطقه را تهدید می‌کند که اگر نفت ایران از منطقه خارج صادر نشود، نفت هیچ کشوری صادر نخواهد شد. سرلشکر محمد باقری، رئیس ستادکل نیروهای مسلح، دیروز گفته: «امنیت تنگه هرمز برعهده نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران است و ما خواهان تداوم امنیت و بازبودن تنگه هرمز هستیم.

ما

خواهان

تداوم

امنیت

و بازبودن

تنگه

هرمز

هستیم.

ما

خواهان

تداوم

امنیت

و بازبودن

تنگه

هرمز

هستیم.

ما

خواهان

تداوم

امنیت

و بازبودن

تنگه

هرمز

هستیم.

ما

خواهان

تداوم

امنیت

و بازبودن

تنگه

هرمز

هستیم.

ما

خواهان

تداوم

امنیت

و بازبودن

تنگه

هرمز

هستیم.

ما

خواهان

تداوم

امنیت

و بازبودن

تنگه

هرمز

هستیم.

ما

خواهان

تداوم

امنیت

و بازبودن

تنگه

هرمز

هستیم.

ما

خواهان

تداوم

امنیت

و بازبودن

تنگه

هرمز

هستیم.

ما

خواهان

تداوم

امنیت

و بازبودن

تنگه

هرمز

هستیم.

ما

خواهان

تداوم

امنیت

و بازبودن

تنگه

هرمز

هستیم.

ما

خواهان

تداوم

امنیت

و بازبودن

تنگه

هرمز

هستیم.

ما

خواهان

تداوم

امنیت

و بازبودن

تنگه

هرمز

هستیم.

ما

خواهان

تداوم

امنیت

و بازبودن

تنگه

هرمز

هستیم.

ما

خواهان

تداوم

امنیت

و بازبودن

تنگه

هرمز

هستیم.

ما

خواهان

تداوم

امنیت

و بازبودن

تنگه

هرمز

هستیم.

ما

خواهان

تداوم

امنیت

و بازبودن

تنگه

هرمز

هستیم.

ما

خواهان

تداوم

امنیت

و بازبودن

تنگه

هرمز

هستیم.

ما

خواهان

تداوم

امنیت

و بازبودن

تنگه

هرمز

هستیم.

ما

خواهان

تداوم

امنیت

و بازبودن

تنگه

هرمز

هستیم.

ما

خواهان

تداوم

امنیت

و بازبودن

تنگه

هرمز

هستیم.

ما

خواهان

تداوم

امنیت